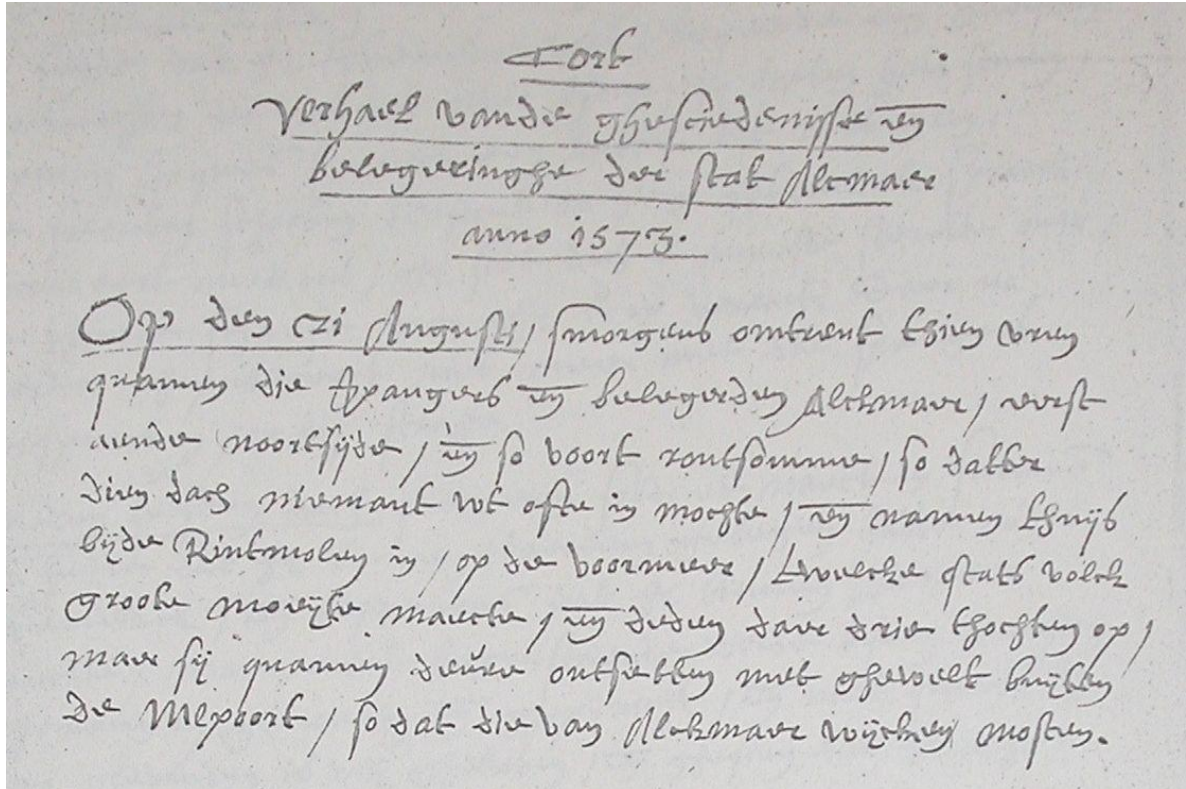

Cort verhael van die gheschiedenisse ende belegeringhe der stat Alckmaer anno 1573

Handschrift, ca. 1575.

Dit 'Cort verhael' maakt deel uit van een handschrift (circa 1575) over het beleg van Haarlem van Willem Jansz. Verwer (geboren in Haarlem omstreeks 1533, jaar van overlijden onbekend). Het handschrift bevindt zich in de collectie van het Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven in Sint Agatha. Een fotokopie van het handschrift is aanwezig in het Noord-Hollands Archief in Haarlem (Collectie kopieën, deelcollectie C, inventarisnummer 9).

Verwer nam in zijn dagboek ook het verslag over het beleg van Alkmaar op. Een fotokopie van dit gedeelte, het 'Cort verhael', bevindt zich in het Regionaal Archief Alkmaar:

Collectie aanwinsten, inventarisnummer 352.

Er zijn nog twee versies bekend van het 'Cort verhael' die op onderdelen afwijken:

- 1737 (handschrift): een afschrift van Floris Lijnslager van een kopie gemaakt door Simon Eikelenberg. Collectie Aanwinsten, inventarisnummer 353.
- 1739 (gedrukt): *Kort verhaal van de Belegering van Alkmaar (...). Waar by koomen de onuitgegeeven aantekeningen van een ander Oog getuigen.* Haarlem, Johannes Marshoorn en Pieter van Assendelft, 1739. Bibliotheek, plaatskenmerk 1 C 54.

Literatuur:

Harry de Raad: *Een tweede ooggetuige van het Beleg*.
In: Oud Alkmaar, jrg. 36 (2012), nr. 1, p. 17-22.

J.J. Temminck: *Willem Janszoon Verwer, Memoriaelbouck; dagboek van gebeurtenissen te Haarlem van 1572-1581*. Haarlem, Schuyt, 1973.

Transcriptie: Regionaal Archief Alkmaar, Harry de Raad, 2012.

Cort verhael van die gheschiedenisse ende belegeringhe der stat Alckmaer anno 1573

Op den 21 augusti, smorgens omtrent thien uren quamen die Spangers ende belegerden Alckmaer, eerst aen die noortsijde, ende so voort rontsomme, so datter dien dach niemant uut ofte in mochte, ende namen thuijs bij de rintmolen in, op de Voormeer, twelcke stats volck groote moeyte maeckte, ende deden daer drie thocten op, maer sij quamen deure ontsetten met ghewelt buyten de Niepoort, so dat die van Alckmaer wijcken mosten.

Den 23 augusti, omtrent over middach, isser een crabberschuyt met volck die thonne uut geraect met groote perickel, om dat die Spangers daer seer op schooten met hare mosketten

Op den selfden dach is gecomen een soldaet van die Spangerden, die binnen Haerlem ghelegen hadde, so men nae hoorde wast een vaendrager gheweest, van de graeff van der Marck, die ons goede tijdingen bracht, daer die burgers af verblijt waren, welcke vaendrager zeer wel beckett was bij de soldaten van hopman Jaques, ende hem na zeer vroom in de stadt ghehouden heeft, bijzondere in tstormen: want hij die burgers ende soldaten goeden moet gaf.

Den 24. quamen die Spangierts met een groot stuck dat kughels scoot van 24 pont, ende lach op de Galchedick, tegen die thonneschance over: ende ons volck verliepen schandelick die thonne, sonder dat se van den vijant aenghevochten worden.

113v

Den 25 augusti quam een voor de Vriessche poort ende seyde dat hij Steenback was, begeerde den oversten: die knechten die wilden t niet lijden, sij lieten hem staen, hopman Jaques spraeck een luttel tijt met hem, die soldaten schooten terstont na hem. Steenback spraeck: accordeert met ons, ghij siet doch u meeste sterckte quyt, de thonne schanse daer ghij u op verliet. Daer na werde ghepubliceert niet meer met die Spangers te spreken, op lijf straffe.

Op den selfden dach quam een soldaet naeckt in swemmen ende seyde dat hij binnen Haerlem gelegen hadde onder Steenback, ende bleijde was dat hij binnen Alckmaer raeckte, maer niet tegenstaende werde bij den oversten

ghevangen genomen ende ghepijnicht, ende niet quaets bij hem ghevonden is vrij ghelaten, ende ghesien dat hij achter die gheweldige provoost ghinck.

Tusschen den 27 ende 28 augusti omtrent middernacht quamen die Spangers, met een groot ghedruys, ende een alarm, so wel aen de noortsijde van de stede als aen de westzijde, ende duerde ruym een ure, schooten meestal haers roers af, maer die burghers ende knechten waren wel gemoet, ende quamen vromelicken mannen ende vrouwen aen de vesten, ende gaven malckander goeden moet.

Noch op den 28. tsavonts omtrent vijffs uren, quamen die geley met schepen op de Schermer, omtrent Alckmaer, ende vierden zeer dat men op die vesten sien mochten, waer door die burghers ende soldaten seer verblijt waren, ende meenden dat daer wat goets wilde na volgen.

Den 29 hadden die Spangers snachts geschanst heel na bij de Vriese poort, ende onse knechten trocken sdaechs daer raen tegen haer uut, ende die Spangiaerts verliepen haer schans. Die Guesen brochten in Alcmaer veel gheweer, uute verlopen schansen, met het derdendeel van een thonne bouscruyt met noch mantels, ende veel wittebroots.

114

Luttel tijts daer na op de middach, quamen die Spangers met veel volck van Outdorp, ende hebben schutgevaert ghehouden tegens den onsen, ende ons volck schooten sterck uut die stat met groff gheschut, so dat daer sommighe van de Spangerden ghescooten worden zoe wij sagen, ock een grootmeester die te peerde quam, maer van ons volck maer een die ghewont was, maer die Spangers behilden weder die schansse voorseit.

Op den selfden dach hebben die Spangers een groot stuck geschut gestelt bij de Rintmoelen, dat omtrent scoot kugels of clooten van 45 pont, met noch meer schut dat wat minder was, ende schooten dapper in die stede. Oeck weder op den selfden dach van ons een ijseren goetelyng aen stucken ghescooten bij de Soutketen ende een huysman die daer omtrent stont, zijn rechter arm af.

Op den 30. augusti so schooten die Spangers hare groote stuck bij de Rintmoelen onclaer, so wij vermoeden, want daer van ons volck was die het stuck saghen int water vallen. Ock vernamen wij dien

dach sulcke groote clooten niet meer. Dan daechs daer an schooten sij weder clooten van 40 pont ofte daeromtrent.

Den 31 augusti soo trocken die Spangers na tnooderlandt, tot Koedijck, Berghen, Schorel, ende daer omtrent, ende broghten veel koeyen van daer.

114v

Op den eersten september cregen wij die eerste bode binnen Alckmaer van buyten inne, die ons goede tijdingen[in?] brochte, waer van alle mannen ende vrouwen seer verblijt waren, smorgens omtrent thusschen twee ende drie uren. Ende seyde dat graeff Lodewijck op de been was, met veel ruyteren ende voetvolck. Ten anderen, dat wij wel souden in corten tijt ontset worden, ende waerschouden onse burgers dat wij wel souden toe sien van binnen die stat, want wij van buyten wel mochten verraden worden ende dat van der principaelste van der stat.

Op den selfden dach trocken die Spangerden met vijftien vaendels voetknechten ende omtrent hondert ruyters na Langhedijck, met veel wagens, maer bleven liggen tot S. Panraes op de Vroner geest.

Den 3. zoe hadden die Spangers smorgens heur beschanst dicht an ende recht voor de Vriesepoort, ende worpen noch sterck bij daghe die aerde aen hare schansen, ende waeren so na dat men van der Vriesepoorte af met steenen in haer schansse worpen mochte, ende den onse schooten des daechs seer starck met een goeteling in hare schans, ende van haer volck thooft af dattet in den stormhoet bleef steecken, dat wijt aensagen.

Op den selfden dach, tsavonts in de schemeringhe maecten die Spangerden alsulcken rumoer van schieten rontsomme die stat, dat het scheen of die stadt aen brandt gestaen hadde, dat wij vermoeden datter niet een roer onghescoeten en bleef, ende gheduerde vijf mael achter een, so dat ons volck seer vreemt toe saghen.

115

Daer na begonsten sij te stillen, ende onsen burghers begonden te bedaren. Daer werde vermoet bij ons datter een grootmeester bij haer mochte ghecomen wesen, ofte dat zij int Noorderlant eenige victorie mochten ghehadt hebben, maer wij en wisten geen seckerheyte wat dat te beduyden was.

Op den selfden dach brochten coninxvolck
so sommighe seggen ende vermoeden, vijff groote
stucken bij de Steenplaets.

Den 4.en begonsten wij een halve maen binnen
die stede, voor die Vriesepoort te macken.

Den 5. worde ghevonden ende gevangen
heer Eylaert, pastoor van de Groote Kercke binnen
Alckmaer, die 51 weecken hem verborgen ghehouden
hadde binnen der stede, waer af hij in 37 weecken
(so hij seyde) noyt buyten huysdack ofte onder den
blaeuwen lucht geweest en heeft.
Noch worden op den selfden dach gevangen een
priester, genoemt heer David, met een man ende
een vrou ende dochter, wonende in de Langestraet
genoemt die cransbacker daer de pastoor ten huys
gehvonden worden.

Den 7. hadden conninx volck snachts beghost
te schansen bij de Roothoorn, heel na bij die stat,
ende schooten dien nacht so dapper met cleyn schut
als zij oyt te vooren ghedaen hadden, ende principael
voor die Vriesepoort, Quaeckelbrugge ende Roothooren
oft hellinghe.

115v

Op den 8. hadden die Spangers met veel boeren ende
huysluyden, die schansen bij den Roothoren ende Wortelpoort
zeer veel grooter ende hooger gemaect, ende dat in der nacht
so datter omtrent op de vesten seer perykellooes om te
gaen was ende over te kijcken, want zij gheweldich daer
van haer schansen scooten.

Op den selfden dach is bij de Minebroeders een
groot eynde muers om gevallen in de vesten, die burgers
beghonden dat starcker in der nacht met aerde weder op te
macken veel starcker dan te voren. Die Spangers dit siende
stelden een stuck geschut bij de voorste meelmolen buyten die
Vriesepoort, een stuck van tien pont, ende hebben also 11 of 12
schooten gescooten, maer en raeckten niemant van ons
volck, ende tvolck die vrochten effen sterck. Voort tsavonts
omtrent acht uren speelden onse schalmeyen accoort op
den thooren van de Grote Kercke, om dat die Spangers
meest alle avonden speelden met een schelmeye, ende
gecgen met die van Alckmaer, hier uuyt mochten zij
verstaen dat de burgers ende soldaten noch wel
ghemoet waren.

Op den 9. dach werde Maerten Pauwelsz een schutter, zijn roer benomen van de vijanden, op die schiltwacht op die borstwering

Op den 11. quamen snachs die Spangers met twee oft drie schuyten aen een getoyt, ende wel gemonteert, ende met deelen ghedeckt, ende met een scherm gemaect dat men se met geen roer beschieten mochte, ende quaemen aen die vaert al somen naer Petten vaert, om dicht bij de Vriesepoort te comen. Wij vermoeden dat se om te besoecken quamen ofte men die Vriesepoort soude mogen ondergraven, onse volck dit siende hebben dapper inghescooten met twee goetelingen.

116

Thusschen den 11. ende 12. senden die van Alckmaer een post uut, die beloofde binnen vier daghen weder in die stat te wesen, hij en mochte niet vrij doer coninxs volck coemen om die schilwacht, so dat hij weder in de stat quam.

Op den selfden dach omtrent die middach werde een cloot gescooten van de meelmoelen, buyten de Vriese poort, swaer omtrent 15. pont, door een muer, ruym 2 voeten dick in de Minnebroeders kerck, hooch omtrent ses voeten uuter aerden ende beliende aen de suytwest sijde van der kerck. Ende een jonghe dochter van de berstelmaker op die Nieuwe Sloot staende midden in de kercke, werde met die voerseide cloot die pan van haer hoofd gescooten, dattet breyn aen de mueren spranck ende was terstont doot, daer veel volcx af verwondert was, daer die cloot so hooch in de kerck quam ende die dogter so miraculoos doot bleef, het was die dochter haer eerste reyse dat sij dragen soude. Sij schooten dien dach deur van de meelmolen, ende bij thuyts van de Rintmoelen van smorgens vroeck tot savonts toe, so veel alse oyt ghedaen hadden; bij de 3 Rintmolen waren die minste clooten 25 pont, ende daer werde niemant geraeckt, godt heb lof.

Den 13. snachts schooten sij seer geweldich met mosketten, ende brachten wel 50 schanscorven bij de Vriesepoort, op dat Gasthuysweyde, so dat se al dien nacht doende waeren, ons volck schooten oock te met, met die goetelingen, na huer toe, ende veel met roers, maer die van buyten dingen haer ganck met schansen, ende stelden haer schanscorven op die voerseide weyde, ende dicht bij die Vriesepoort, so wij smorgens sagen.

Evert Jansz Steulyng burghemeester was, worde in de morgenstont ghescooten met een moskeet, maer is daer af ghenesen. Op die middach werde een cloot ghescooten over Mosters muere, ende ginc te venster in op den hoeck van de Afterstraet daer Enchuysen uut hangt, ende die vrouwe staet aen tresoor ende snijt die kinderen eten, die cloot schoot tresoor onts[tu?]cken, die vrouwe bleef doot van vreesse so men seyde, dan ic hoorde na seggen dat se voor haer hert blauw was mogelijk oft die cloot haer gheraect hadde.

Ende des nachts daer aen, twelcke was den 14. september so mende die Spangers te schansen op te hofsteden van de Quaeckelbrugge, daer die huysen afghebrant waren, maer ons volck zijnder teghen uut ghetogen in der nacht, ende hebbent haer dyn reyse belet.

Die stede van Alckmaer senden dien dach een bode uut in den avenstondt, maer hoe hij chijn reyse volbracht heeft en weetenen niet.

Op den selfden dach smorgens, werde een jonghe maecht van Egmont op Zee, die ginck dragen aen de vesten, bij den Roothoren door ghescooten.

Op den selfden morgen is weder een groot eynde van de muer ongevallen bij de Vriesespoort, mer werden terstont weder sterck met aerde ghemaect, beter dan te voren.

Op den selfden dach werden een cloot ghescooten op Luttick Oudorp van 40 pont, in een huys, een stoel van onder een meysken, een spinnewielcken in stucken daer zij an sat en span, met noch een vrouwe die stonde en wies haer cleeren, die wastobbe aen stucken met al die cleeren, dat men niet en wiste waer die stucken bleven, ende waeren seven personen in huys, daer werde niemant ghereackt.

Op den selfden dach chijn op de Quaeckelbrugghe daer omtrent, int water een schuyt van den onsen in den gront ghescooten, ende twee Spangerden creeten zeer iammerlick, dat wij wel hooren en sien mochten datter veel ghescooten waren, daer bleef een van haer volck op den dijck leggen wel een half ure roepen ende crijten, help, help, oft deursteeckt mijn voort.

Op den 14. tsavonts, die goetelinghen bij de Quaeckelbrugge werden geladen met hagel, ende het sacxken was te seer inghestampt, voort wast versuymt met verladen, so dattet int affschieten in stucken brack, ende spranck die buschieten zijn been aen stucken, ende is omtrent 14. dagen daer naer gestorven, daer en worde niemant anders gheraecht.

Den 15. snachts trocken die van Alckmaer uut op Ritsevort buyten Groenenburch, daer die Spangers beghonnen te schanssen, op de wech na Ropkens cuyl, ons volck ondercropten haer schanse, cregen een Spangert levendich ghevangen, met veel mantels ende ghewere, dat sij een groote beuyt hadden die onse quamen weder binnen die stat met den beuyt, ende die Spangers quamen aen met meerder volck in de schanssen, ende maecken die schansse grooter ende stercker. Dese voorseide Spangert was genaempt Jan Jeronimi. Hij brochte ons veel tijdingen in van de Spangerden haeren aenslagen, die seer tot onse baten waren, ende naer metter waerheyt bevonden werden. Sie Spangert seyde ons, sij sullen u seer gewellich beschieten ende bestormen: daerom maeckt u stede sterck, ende sij sullen daer naer een toch doen, sonnendaechs den 20 september, voort so sij u niet en winnen, sullen reeschap macken van te schampen.

117v

Op dien selfden nacht quamen die Spangers voor de Vanghepoort, oft na een van heuren wegen, ende eyssthen die stadt op behouden lijf ende goet, die knechten souden vrij uut gaen, ende die burgers blijven, ende heur goet behouden. Waer op den onsen antworten: ghelijck ghij tot Haerlem ghedaen hebben. Ja seyden sij: dats ons ende onsen oversten seer leet, dat die Spangerden so rigoreus ghehandelt heben, ende spracken meer ander worden te lanck om te schrijven, ons volck schooten sonder ophouden daer naer, ende rijpen: schelmen, wij en gheloven u niet.

Noch daer naer isser ghecomen den luytenant van de graef van Eversteyn heeft ghebootschapt van don Frederico ende die stat op geeyscht, behouden lijf ende goet, die knechten seyde hij souden met haer gheweer uut trecken, die burghers haer goet behouden, ende elcks in zijn officij te blijven.

Daer op werden audiency gegeven ende gheseyt

dat sij haer geen geloof gaven, om des willen dat zij haren don dickmael geexperimenteert ende besocht hadden, ock stont daer een hopmans schut, die sprack: so sal ick oeck een hopmans schut blijven, als elck sijn officij behoudt, waromme dattet volck begonsten te lachen, ende is also als hij zijns relaes gheeyndt hadde vertrocken met gemoude.

Den 16. quam een jonghe dochter loopen uut de Niepoort, ende zij was van Amsterdam, ende wel beckett binnen Alckmaer, haer suster hadde ghewont tot Jan Jacobsz Palyngman op Droncknoert, zij quam aengaen zo lange zij meenden vrij te zijn van die Spangerts, achter na steldet sij weder op een loopen na die nieuwe Haerlemmer poort aen Groenenburch.

118

Die Spangerden dit siende liepen die dochter na ende meende heur te grijpen, mer die knechten staende op Groenburch schooten dapper vant bollewerck af, dat die Spangers af trocken, ende tmeyscken behouden heur onder die stat, ende ginck so te met bij de nieuwe brugge bij Houten Scheentgen, daer werden zij met een schuytken inghehaelt, ende boven voor den oversten ende die heeren ghebracht.

Tusschen den 17. en 18. snachts maecten die Spangerden alarm ende ook binnen Alckmaer, maer daer quam die tijd niet af.

Den 18.den dach smorgens, vrijdachs voor sinte Matheus, metten criecke van den daghe, beghonnen die Spangers Alckmaer seer dapperlick te beschieten met 20 grove stucken, waer af datter lagen 9 op de Gasthuysweyde, bij de Vriesepoort daer die meeste af schooten 40 pont, ende op den Roothoren ende thussen den Roothoren met seven grote stucken, drie bij de Schilpen bij de kalckoven, dander vier bij den overtoom al van 40 pont, ende daer lagender twee bij de meelmolen buyten die Vriesepoort, noch twee bij de Rintmolen tegen over die soutkeeten, ende schooten die dach so gheweldich mette voorseide 20 stucken, dat se omtrent schooten op dien dach van smorgens vroech tot savonts te ses uren, twee duysent 36 schooten.

Ende beghonnen dien dach geweldich te stormen voor die Vriesepoort ende Roothoren, omtrent die clocke drie uren toe, ruym drie uren lanck, die vijant hadde die wint ende roick tot sijnen voordeel ende schoot effen starck, met dat groff gheschut, ter sijden van heur volck af onder stormen. Ende brachten voor de

Roothoren versch volck aen met andere vaendels.

118v

Maer ons volck hebben haer dapper gheweert, nemende Godt Almachtich tot hare opperste veltheer, hebben ghescooten op ende in de Spangerden, gheslagen, gheworpen, met brandende houpen, met steenen in grooter menichte, die de vrouwen ende andere cloucke kinderen aen brachten, so dat elck mensche hem zeer mannelicken weerden, met een leeuwenmout also die Spangerden af gheslagen, datse met schanden hebben moeten die vlucht van der stadt nemen, so schooten de onse noch wel sterck int aftrecken van achter in den hoop, so datter een groot ghetal van de vijant op dien tijt is ghebleven.

Terstont hier na hebben ons volck een coorde beghinnende vast te maken aen haer stormbrugge, daer se mede over die grachte quamen, ende togense voort bij de Wortelthooren ofte Bisschopsthooren, daer wordese ghesleten, ende binnen die stat ghebrocht. Die Spangers hadden ock een stormbrugge ghebro bij de nieuwe Haerlemer poort, die onse volck ontstucken schooten ende inhaelden.

Noch op den selfden dach quamen die Spangers met drie groote schuyten, wel toegherust, om bij den soutkeeten oock een maniere van stormen te macken, om ons colck also slap ende flaeue te macken, maer den onsen hebben so dapper daer na gheschooten, dat de eene schuyt in de gront raecte, daer deur haer aenslach faelgeerde ende ontliepen veel, ende daer werder veul gheschooten (God heb lof) dat wij die victory behouden hebben, met weynich verlies van ons volck, men seyde van ontrent de 30 of 40 mannen datter int stormen ghebleven zijn.

Den 20. sonnendaechs, so beghonnen die Spangers met dat den dach op quam, weder vreeselick te schieten met die negen stucken, die op Gasthuys weyde lagen schooten sij opte Vriesepoort voorbij den Roothoren schooten zij seer starck seven stucken, sij schooten oock met die thien stucken

119

bij de Vriesepoort op de moelenwerf, so dat sij dien dach schooten tot savonts te vijf uren toe omtrent achthondert schooten, ende beghonsten in slachorden te staen recht voor den middach, dat duerde tot savonts toe, en mackten al veel stroo om te smoocken, want die wint was met haer, van de Roothoren waeydet metten eersten op den stat, daer na draeyde de wint, so dat wij die wint tot onsen voordell creghen. Voort brachten zij een

brugge te water bij de Roothoren die met heur niet wel gheluckte, want het een eynde en conden sij niet te water krijghen, mits dat ons volck seer dapper schooten met goetelinghen, so dat die brugge, beghonst te sincken op den eenen houck, nochtans bleven sij staen buyten schoot in slachoorde, wij wysten ander niet, sij souden stormen. Sij hadden ock een schanse snachs te voren ghemaect op die kant van de veste, daer de brugge besijden lach, daer sij met veel schutten in lagen, ende schooten daer seer geweldich uut met haer mosketten, zo dat wij onse hoofden mochten qualicken boven steecken. Maer wij stonden op die wallen wel gemoet, ende verwachenden dien storm van oghenblyvk tot oghenblick, doende ons so blijven staen omtrent vier uren, ende trocken doen weder af: wij hadden wel ghewilt dat se aengecomen hadden, wij warender veel beeter op ghewapent, dan vrijdaechs te voren, daer was veel meer ghereschapt op gemaect bij vrouwen die haer ketels ende potten stonden opt vier te kooken, daermense mede gegrouet soude hebben, ende ander houpen, die ree ghemaect waren, maer quamen niet, ende toghen met schanden af.

119v

Den selfden dach quamen binnen Alckmaer tsavonts bij duyster, twee jonghe ghesellen van Schermerhooren die van onse burgers die buyten der stede waeren ghestuert, sij brochten ons brieven van Diderick Sonoy, ende van veel burgers daer die van Alckmaer in verblijft waren, wij hadden in lange geen posten in ghecregen, sij seyden dat den prince ghesonden hadden tien vaendels walen int Noorderlant omme Alckmaer te ontsetten.

Des snachts daer na en hadden wij weder twee alarm, mer daer quam niet af, sij lieten ons daechs daer aen met vreden van met grof ghescut te schieten.

Noch snachts daer nae thussen die manendach ende dinsdach so hadden wij weder drye alarmen, maer daer en volchden niet na.

Den 22. smorgens so trocken ons volck uut, door die nieuwe brugge, bij Houten Scheentgen met schuyten in die vesten, ende slechten daer twee loop schanssen daer die Spangers des nachts waren uutgelopen met die drie alarmen voorsiet. Want ons volck snachs so gheweldich in de schanssen geschooten hadden, datter bloet ende vleesch noch in heur schanssen ende op den wech lach. Ende die derde schansse plonderden ons volck een weynich, ende staken hare hutten

bij Ropkens cuyl aen brant: maer die Spangers quamen trecken uut haer leger van de Nieupoort, ende hilden schutgheveert tegens den onsen, maer die Spangiers werden seer sterck, so dat den onsen weecken weder binnen die stadt, ende sleepten voor tgroene bollewerck die storm brugge daer die thonnen ter sijden aenhinghen smackende die int water, ende thout brochten sij met hen in de stat zoe die Spangers 2 schansen quyt waren.

120

Noch op den selfden dach hebben wij in ghecregen een Walsche soldaet die in Haerlem gevangen hadde gelegen. Hij worde met een schuytgen in gehaelt door die nieuwe brugge, achter Houte Schteengen, die ons tijdinge brachte datter des vrijdaechs te voren int stormen wel ruym ses hondert ghebleven waren, ende wel drie hondert ghewont na de Beverwijck ghebracht, dat die Spangers beghonden over te leggen hoe sij best met haer grof gescut souden wech raecken, sij vreesden door den grooten regen diet daghelicks regende, dat zijt qualicken souden mogen wech krijghen.

Op den 25. dach smorgens en conden wij binnen Alckmaer anders niet sien, of het grof geschut dat bij den Roothoren lach, dat was op twee stucken na wech gheaelt, daer hadder seven ghelegghen. Ock hadden die Spangers op den selfden nacht die buytenste boom opengedaen, die aldaer gheslooten hadde gheweest, watse daer door ghebrocht hadden weeten wij niet. Ende voor die Vriesepoort en sagen wij smorgens niet dan drie stucken leggen van den negen die daer hadden ghelegen. Men hoerde al die nacht deur veel gherit van paerden, dat wij wel dochten datse mettet gheschut mochte doende wesen. Ock was het water die nacht wel een hantbreet gheresen, so datse die wegen qualicken mochten ghebrucken. Het velt lach smorgens al glat onder water, so haddet die nacht gheregent ende twater was zeer aen ghewassen.

Item. Noch worde tot Alckmaer die Spangert savonts ghehangen aen de galghe ladder, op de bieuwe brugge, hij hadde aen die cleeren van de Wael, die den 22 september in ghecoomen was. Den Spangert doen hij doot was, so worden hij bij den Roothoren ghehangen thussen 3 sparren

120v

om hoech, dat de Spangers hem wel sien mochten, ende

mercken dat haer aenslach van verraet ghefalgeert was.

Dese nacht daer an worde die reste van tgrof geschut bij de Vriesepoort wech ghehaelt, datter niet mer en bleef leggen maer bij den Roothoren sach ic noch vier van de seven sucken leggen, die men des daechs daer te vooren niet wel en mochte zyen, maer lagen in allen manieren oft men se wech haelen soude.

Den 27. voerdien die Spangers haer grof gheschut dat zij hadden laeten staen bij de Steenplaes, ende brochtent mett paerden tot die steenoven dat men gaet na Huyswaert, ende werden met 2 bocken in schuyten gheset, ende voerdent also na Berghen.

Den 28. deden zij van ghelijcken, ende brochten tgreschap zo wech, ende wrochten seve clock met volck, waghene ende paerden, ende maecten den wech van de Vrouwenbroeders brugge tot die Steenplaes, daer wij uut vermoeden haer gheschut over te brenghen, dat noch lach bij den overtoem.

Den 29. voerden die Spangers veel gheroofden ende andere goeden van Outdorp na Bergen met schuyten, ende tot Egmont op de Hoef datter voer middach over de 20 schuyten ghetelt werden achter een varende op een reyse. Wij sagen ock datse raddes wech voerden, daer tgheschut op ghelegen hadde, ock gheschut so veel alst was, dat wij vermoeden datter mochte meer gheschuts gheweest hebben, dan wij hadden mogen sien, dan 20 stucken als voorseit is. Nochtans bleven noch leggen twee stucken bij de Rintmolen ende vier bij de Roothoren.

121

Nota. Op den selven dach hadde onse stadt doen slaen thinnen daelders ende vierendeelen tot elf thalf duysent ghulden toe, daerse die knechten mede betaelden voor haer storm ghelt ofte leenige, want een slecht soldaet ontfingk ses daelders, welke voorseide tinne ghelt beloofden de stat te goeden also open quamen.

sNachts daer aen haelden die Spangers uut de noorderese boom ende westerse boom een schuyt die sij daer ghesoncken hadden als vooren verhaelt wat zij luyden darmede meenden, weet Godt.

121v

Op den eersten october sagen wij aen de drie hecken van

coren moelen op Koedijck hanghen een ghedaente van een mensche oft wij en conden anders niet mercken, staende opt bolwerckt bij de Minnebroeders, oft het waren menschen.

Op den 3. so misten wij twee van de groote tenten in de leger van de Nieupoort, die wij daer te voeren aldeur ghesien hadden, ende noch een bij de Rintmolen.

Na middach branden die Spangers die Bockellerhuysen die blijven staen waeren, ende schooten dien dach wel 50 scooten met grof gheschut bij de meelmolen.

Den 4. misten wij alle haer grof gheschut bij den Roothoren, dat daer noch tsavonts te voeren hadde gelegen, ende ock die Mechelse schansen die sij smiddachs wech namen daer die brugge af ghemaect was bij de Vriesepoort, daer tgheschut over ghebrocht was op de Gasthuys weyde.

Op den 5. smorgens, so trocken ons volck die paelen uute bomen op Donckvort, daer die mede toeghepaelt hadde gheweest, ende brochten het groote kerveelschip uut, dat so lange voor de boom ghelegen hadde, om niet wel te moghen schieten in de stat.

Ons volck hadde in den sien een uutval te doen aen thuyt bij de Rintmolen, maer die overste en wildet niet toelaten.

122

Omtrent op de middach vielen ons volck uut buyten Minnebroers, ene haelden een schuyt aen van de Spangers, daer veel gheroofden goeden in waren, ende ock cleeren van soldaten, ock was daer rogge in de schuyt gestort, die en mochte ons volck niet krijghen, maer en ginck haelen een bijl, ende smet die schuyte in de gront.

Die Spangers dit siende met veel volck van Huyswaert, hielden tegen ons schutgevaert, maer ons volck trocken daer na de stadt met den beuyt. Men seyden datse boven duysent ghulden waert was.

Op den selven dach branden die Spangers een deel van Koedijck.

op den 6. dach branden zij alden dach op Koedijck.

Op den selfden dach quamen daer twee

jonghe gesellen binnen Alckmaer, de een van Schagen, de ander van Berghen, ende seyden dat se om den beuyt quamen, ende hadden gheen volck onder wege gevonden, ten scheen niet wel warachtich te weesen, sij werden beyde ghevangen.

Ende op die nacht daer aen waren die Spangers uut haere schansen ghewecken beyde Roothoren, ende uuter naese schansse aen de Vriesepoort, so dat ons volck smorgens uut toghen met schuyten, ende haelden veel saxkens bij de Roothoren, met ock kisten

122v

ende ock kisten ende plonderden voort al datter was van doden die int water ende opt lant laghen, ende worpen haer schanskorven wech, ende brochten een brugge in daer die Spangers meenden over te stormen, ende steldense op die Miente brugge, met noch 2 bruggen die op Mechelse schansen ghemaect wa waren, een van dese twee bruggen waren tien wijnpijpen, daerse op voort rolde, ende aen de sijde van de brugge waren bier thonnen ghehangen, om datse vast opt water souden legghen, het fatsoen mach men binnen Alckmaer sien.

Op de 7. quam die Nieuwe lantse poort in hopman Jacques zijn veltweyfler, genoempt Pater Noster, die onse thonnen schans mede int eerste verlopen was.

Op den 8. so branden die Spangerden het huys bij de Rintmolen, daer sij so gheweldich in beschants waren, tot vier plaetsen, ende van den eersten dach of ghelegen hadden, ende die watermolen, van achter mede, al smorgens thusschen vieren ende vijven, ende begonsten wech te schampen na Outdorp, doen den dach began te comen sagen wij haer trecken in grooter menichte van Outdorp na Berghen.

Ons volck dit siende datse wech wilden, sijn omtrent twee hondert mannen die Vriesepoort uut ghevallen met roers, ende hebben die schannse ingenomen bij de Steenplaets, daer sij lange tijt schutgevaert

123

tegen malkanderen ghehouden hebben, ende ons volck schooten seer sterck uut die stadt van achter in de Spangers met grof gheschut, datter veel den vlucht namen ende veel gheschooten worden.

Sij mosten al haer schansen ruymen tot
Huyswaert toe, daer bleven sij noch omtrent
drie of 4. uren leggen. Ons volck trocken al na
Huyswaert, maer en dorsten niet wel in Huyswaert
comen, overmits die haer ruyters ende voetvolck
daer seer sterct laghen.

Ende omtrent die middach ruymden die
Spangers uut Huyswaert, so haest waren sij niet
uut Outdorp ende Huyswaert, ons volck hebbent
aen brandt ghesteken.

Den 10. dach ocktober schapten die
papisten uut hare groote leger in de Nieuwepoort,
recht omtrent namiddach, ende trocken so na
Limmen ende Castercom toe, ons volck dit siende
ende ghewaer wordende voerender veel met schuyten
die vesten uut, ende liepen na de Nieupoort toe ende
plonderden die papisten haer schansen, ende al
haer hutten ende tenten, ende liepen so voort al
na Heiloo toe, ia ock tot het huys te Colstel toe,
ende meenden alsoo oock beuyt te haelen, maer
die Spangierts haden daer niet verre of haer
schiltwacht ghestelt.

123v

Die Spangers quamen te met na ons volck toe
want sij dagen onse paerden die omtrent 20 sterck
waren, die Spangers quamen ende vervolchden onse
volck wel met hondert paerden, ons voetvolck, dat
siende meenden noch dattet onse paerden waren dan
zij hoorden die Spaense haer trompet steecken,
doen trocken sij weder na die stadt, ende veel bleeffen
van ons volck onder weghe int riet, ende swommen
deur dat water datse dien nacht niet in de stadt
en quamen, want die Spangers quamen
meer dan met hondert paerden
dicht voor de stat, ons
volck schooten uuter
stadt seer sterck.
15 finis 73.